Ylikomisario Hannu Pietilä

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

U 30/2016 vp - UJ 39/2020 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Eurodac-rekisteri)

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijaa kuultavaksi hallintovaliokunnan etäkokoukseen sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä Eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (Eurodac-rekisteri).

Pyynnön mukaan tarkoitus on, että valiokunta pystyisi kuulemisen jälkeen muodostamaan yleisnäkemyksen ja antamaan siltä osin asiassa E 125 lausunnon sekä asiassa Eurodac tarvittaessa yksityiskohtaisemman lausunnon. Muut asiat tulevat tarkempaan käsittelyyn myöhemmin.

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt asiasta E 125/2020 vp erillisen lausunnon, joka on annettu.

2 Asiantuntijan lausunto

Komissio ehdottaa uusia menettelyjä, joilla maahan pyrkijän asema tultaisiin määrittämään nykyistä nopeammin. Rajalla otettaisiin käyttöön kaikkiin rajan ilman lupaa ylittäviin EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisiin sovellettava saumaton menettely, johon kuuluisi maahantuloa edeltävä seulonta, turvapaikkamenettely ja tarvittaessa nopea palauttamismenettely. Näin prosessit, jotka ovat tällä hetkellä erilliset, yhdistettäisiin**.** EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistusta voidaan pitää kannatettavana.

Komission tiedonannon liitteenä annettiin viisi lainsäädäntöehdotusta mukaan lukien ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Eurodac-järjestelmän perustamisesta annetun asetuksen muuttamiseksi.

Yleisesti ottaen voi todeta, että maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kokonaisvaltainen toteuttaminen edellyttää toimivia tapoja kerätä, vertailla ja analysoida siihen liittyvää tietoa. Myös Eurodac-järjestelmän kehittäminen vastaamaan vallitsevia tarpeita on kannatettavaa.

Eurodac-järjestelmää ehdotetaan muutettavaksi hakemuksia laskevasta tietokannasta hakijoita laskevaksi tietokannaksi. Tällä hetkellä hakijoiden määrän todellista tilannetta ei voida tietää, koska sama henkilö saattaa tehdä useita hakemuksia. Muutoksen myötä tilannekuva hakijoiden määrästä ja liikkumisesta alueella vastaisi paremmin todellisuutta. Toisaalta on tärkeää saada järjestelmästä vastaisuudessakin tiedot myös siitä, onko henkilö hakenut aiemmin muualta EU-alueelta turvapaikkaa ja onko hakemuksia jätetty toistuvasti.

Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat Eurodacin ja muiden järjestelmien kuten viisumitietojärjestelmän tilastotietojen yhdistämisen. Tällä tavalla olisi mahdollista tietää esimerkiksi kuinka moni kolmannen maan kansalainen on tullut alueelle laillisesti viisumilla ja sittemmin hakenut kansainvälistä suojelua.

Kirjelmässä mainittua Euroopan raja- ja merivartioviranomaisen (ERMV) pääsyä tilastotietoihin voidaan pitää hyvänä, koska ERMV ylläpitää tilannekuvaa alueelle tulevista maahantulo reiteistä ja -virroista ja tuottaa tätä koskevaa analyysia. Myös uuden tietojen talletusluokan luominen henkilöille, jotka nousevat maihin etsintä- ja pelastusoperaation jälkeen, voidaan olettaa tukevan ERMV:tä ja jäsenvaltioita työssään.

Ehdotus siitä, että järjestelmässä kansainvälisen suojelun hakemiseen liittyviä tietoja päivitettäisiin, voisi selkeyttää jäsenmaiden välisiä vastuukysymyksiä ja myös sisäisiin siirtoihin liittyviä kysymyksiä.

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistusesityksen mukaan ensimmäisenä vaiheena olisi maahantuloa edeltävä seulonta, jota sovellettaisiin kaikkiin ulkorajan ilman lupaa ylittäviin kolmansien maiden kansalaisiin. Seulonta käsittäisi henkilöllisyyden selvittämisen, terveys- ja turvallisuustarkastukset, sormenjälkien ottamisen ja niiden rekisteröimisen Eurodac-tietokantaan. Onkin tärkeää, että ehdotuksessa on huomioitu Eurodac -menettelyn yhdenmukaisuus seulonnan kanssa. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä seulonta myös, jos henkilö onnistuu välttämään rajatarkastuksen, mutta hänet havaitaan myöhemmin jäsenvaltion alueella.

Jotta tämä menettely toimisi, tulisi varmistua siitä, että nämä rekisteröintitoimenpiteet tulisi tehtyä käytännössä kaikille henkilöille, jotka saapuvat jäsenvaltioiden alueelle ja jotka kuuluvat toimenpiteiden kohderyhmään. Taltioitujen tietojen tulisi olla käytettävissä kaikissa jäsenmaissa rajatarkastusten, ulkomaalaisvalvonnan ja turvapaikanhakuprosessin yhteydessä, jotta henkilöllisyys saataisiin varmistettua mahdollisimman luotettavasti. Viranomaisen on tiedettävä, kenen kanssa se on tekemisissä ja näin ollen tiedot siitä, miten henkilöllisyys varmistetaan ja mistä ja miten saadaan lisätietoa henkilöstä, tulisi olla mahdollisimman selkeän rekisterimenettelyn kautta saatavissa. Sormenjälkien ja muiden biometristen tunnisteiden käyttöä ja käyttömahdollisuuksia tulisi lisätä kaikkialla Euroopassa. Ehdotukseen sisältyvä yhteensopivuus muiden järjestelmien kanssa tukee näihin tavoitteisiin pääsemisessä.

Eurodac-asetuksen uudistaminen on kannatettavaa. Uudistamisen yhteydessä tulisi varmistaa, ettei sen kansallinen soveltaminen tarpeettomasti rajoita poliisin turvallisuustyön toteuttamista. Olisi myös tärkeätä varmistaa yhteentoimivuusasetusten lisäksi Interpolin tietokantojen täysimääräinen ja tehokas käyttö.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta, HaV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Mia Poutanen
Poliisiylitarkastaja Karl Linderborg
Poliisitarkastaja Ari Jokinen
Poliisihallitus, Esikunta
Sisäministeriö, poliisiosasto